EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 14. 9. 2012
COM(2012) 497 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Posilnenie a zameranie medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti výskumu a inovácií: strategický prístup

(Text s významom pre EHP)

{SWD(2012) 258 final}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Posilnenie a zameranie medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti výskumu a inovácií: strategický prístup

(Text s významom pre EHP)

1. MENIACI SA SVET

Európska únia má v oblasti výskumu a inovácií vedúce postavenie. Jej výdavky na výskum predstavujú 24 % svetových výdavkov, vydáva 32 % publikácií s významným vplyvom a pochádza z nej 32 % žiadostí o patenty, pričom predstavuje len 7 % svetovej populácie[1].

Počas uplynulého desaťročia sa však situácia výrazne zmenila. V oblasti svetového výskumu a inovácií donedávna dominovali Európska únia, USA a Japonsko. Súčasne s tým, ako krajiny s rozvíjajúcou sa ekonomikou aj naďalej posilňujú svoje systémy v oblasti výskumu a inovácií, rozvíja sa aj multipolárny systém s čoraz väčším vplyvom krajín ako Brazília, Čína, India a Južná Kórea. Podiel výdavkov krajín BRICS (Brazília, Rusko, India, Čína a Južná Afrika) na celosvetových výdavkoch v oblasti výskumu a vývoja sa v rokoch 2000 až 2009 zdvojnásobil. Únia má jednoznačný záujem o to, aby svoje výskumné a inovačné kapacity rozvíjali aj jej susedné krajiny.

Výskum a inovácie sú v medzinárodnom meradle prepojené čoraz viac, čomu pomáhajú rýchlo sa rozvíjajúce informačné a komunikačné technológie. Zvyšuje sa počet vedeckých publikácií, ktorých spoluautori pochádzajú z rôznych krajín, a posilňuje sa aj mobilita výskumných pracovníkov. Výskumné organizácie zakladajú pobočky v zahraničí a spoločnosti investujú mimo svojich domovských krajín, najmä v krajinách s rozvíjajúcou sa ekonomikou.

Celosvetové výzvy sú významným motorom napredovania výskumu a inovácií. Naša planéta disponuje obmedzenými zdrojmi, s ktorými sa musí hospodáriť udržateľne. Zmena klímy a nákazlivé ochorenia nepoznajú štátne hranice. Potravinová bezpečnosť sa musí zaistiť na celom svete. Únia musí posilniť svoj dialóg s medzinárodnými partnermi, aby dosiahla kritické množstvo potrebné na riešenie týchto výziev.

Keďže sa čoraz viac výskumu a inovácií sústredí v tretích krajinách[2], Únia bude musieť k týmto znalostiam získať prístup. Aby si zachovala svoje významné postavenie v celosvetovom meradle, musí sa prezentovať ako príťažlivé miesto pre výskum a inovácie a musí sa v globálnej súťaži úspešne uchádzať o talenty. Zároveň musí chrániť svoje hospodárske záujmy, napríklad pokiaľ ide o ochranu intelektuálneho vlastníctva.

Po nadobudnutí platnosti Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) a Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa zmenilo inštitucionálne usporiadanie činností Únie na medzinárodnej scéne. Konzistentnosť vonkajšej činnosti Únie zabezpečuje vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a zároveň podpredsedníčka Komisie, pričom jej pomáha Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ). Keďže majú Únia a členské štáty v oblasti výskumu paralelné právomoci, musia zaistiť koordináciu svojich príslušných činností v záujme zabezpečenia vzájomnej konzistentnosti politík jednotlivých štátov a Únie.

---

1 Ďalšie informácie sú dostupné v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie.

2 Na účely tohto oznámenia je „tretia krajina“ krajinou, ktorá nie je ani členským štátom, ani štátom pridruženým k rámcovým programom pre výskum, ak sa neuvádza inak.

Komisia vzhľadom na tieto meniace sa podmienky, záväzky v rámci Inovácie v Únii[3], rámec pre Európsky výskumný priestor (EVP)[4] a odporúčania vyplývajúce z priebežného hodnotenia siedmeho rámcového programu (RP7)[5] navrhuje strategický prístup na posilnenie a zameranie činností Únie týkajúcich sa medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií, a to najmä s cieľom pripraviť sa na realizáciu programu Horizont 2020[6].

2. HODNOTENIE DOSIAHNUTÝCH VÝSLEDKOV

Európa už dlhý čas podporuje cezhraničnú spoluprácu v oblasti výskumu. Európska organizácia pre jadrový výskum (CERN), ktorá bola založená v roku 1954, je špičkovým výskumným strediskom a najväčším laboratóriom fyziky častíc na svete, ktoré priťahuje najlepších vedcov.

V zmluvách sa od roku 1986 jednoznačne identifikuje spolupráca s tretími krajinami ako kľúčová činnosť výskumnej politiky Únie. V rámci ZFEÚ a Zmluvy o Euratome sa rozvinuli činnosti medzinárodnej spolupráce. Rámcové programy sa postupne otvorili a môžu sa do nich zapájať aj tretie krajiny. Podpora medzinárodnej spolupráce sa stala plnoprávnou súčasťou RP7 (vrátane RP7 Euratomu). Možnosť spolupráce s tretími krajinami existuje aj v rámci Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT) a 6 % účastníkov na RP7 tak pochádza z tretích krajín.

Pokrok sa dosiahol pri optimalizácii rozsahu a zamerania činností medzinárodnej spolupráce. Napríklad:

- *Európske partnerstvo s rozvojovými krajinami v oblasti klinických testov* (EDCTP) je partnerstvom 14 členských štátov, Švajčiarska, Nórska a krajín subsaharskej Afriky, ktoré je zamerané na boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii,
- Euratom, Čína, India, Japonsko, Rusko, Južná Kórea a USA spojili svoje sily v rámci projektu *ITER* (s podporou dohody o širšom prístupe medzi Euratomom a Japonskom), ktorého cieľom je predstaviť jadrovú syntézu ako životaschopný zdroj energie v budúcnosti,
- *Akcie Marie Curie* majú výrazný medzinárodný rozmer, pričom účastníci na týchto akciách pochádzajú z 80 rôznych krajín,
- *Spoločné výskumné centrum* Komisie spolupracuje s medzinárodnými partnermi v celom rade otázok,
- Únia z veľkej časti financuje (čiastočne prostredníctvom svojich nástrojov na rozvoj spolupráce) celosvetové prepojenie výskumných a vzdelávacích sietí prostredníctvom siete *GÉANT* ,
- Únia spolu s ďalšími 13 krajinami podporuje *Program bádania na hraniciach ľudského poznania* s cieľom financovať medzinárodnú spoluprácu v oblasti základného výskumu.

Hoci je tento pokrok vítaný, v mnohých prípadoch chýba kritické množstvo a stratégia usmerňujúca rozvoj akcií nie je vždy jednoznačná. To je jeden zo záverov priebežného hodnotenia RP7, v ktorom sa uvádza potreba „*posilnenia medzinárodnej spolupráce*“ zameranej na „*zapojenie partnerov mimo Európy do programov a činností veľkého spoločného záujmu za rovnakých podmienok*“. V tej istej správe sa odporučil aj „*súdržný*

[3] KOM(2010) 546.
[4] KOM(2012) 392.
[5] http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7
[6] KOM(2011) 809.

strategický vývoj“ politiky Únie, pokiaľ ide o medzinárodnú spoluprácu v oblasti výskumu a inovácií.

3. CIELE MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE

Medzinárodná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií prispieva k širším politikám Únie (ako sa odzrkadľuje v stratégii Európa 2020[7]) tým, že podporuje tieto ciele:

a) **posilňovať špičkovú kvalitu a príťažlivosť výskumu a inovácií v Únii, ako aj jej hospodársku a priemyselnú konkurencieschopnosť** – vytváraním vzájomne prospešných podmienok a spoluprácou na základe vzájomných prínosov; získavaním prístupu k vonkajším zdrojom znalostí; prilákaním talentov a investícií do Únie; uľahčením prístupu k novým a rozvíjajúcim sa trhom a dohodou o spoločných postupoch na vykonávanie výskumu a využívanie jeho výsledkov;

b) **riešiť celosvetové spoločenské výzvy** – rýchlejším nachádzaním účinných riešení a ich zavádzaním v praxi a optimalizáciou využívania výskumných infraštruktúr a

c) **podporovať vonkajšie politiky Únie** – úzkou koordináciou s politikou rozširovania, susedskou politikou, obchodnou politikou, spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou (SZBP) a politikou humanitárnej pomoci a rozvoja, ako aj integrálnym začlenením výskumu a inovácií do komplexného balíka opatrení v oblasti vonkajšej činnosti.

„**Vedecká diplomacia**“ bude používať medzinárodnú spoluprácu v oblasti výskumu a inovácií ako nástroj mäkkého vplyvu a ako mechanizmus na zlepšovanie vzťahov s kľúčovými tretími krajinami a regiónmi. Vďaka dobrým medzinárodným vzťahom sa môže následne uľahčiť účinná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií.

V tomto oznámení sa navrhuje posilniť a zamerať činnosti Únie týkajúce sa medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií využitím dvojakého prístupu založeného na **otvorenosti** doplneného **cielenými činnosťami medzinárodnej spolupráce**, ktorý sa má rozvíjať na základe spoločných záujmov a vzájomných prínosov, optimálneho rozsahu a zamerania, partnerstva a synergie.

4. POSILNENIE A ZAMERANIE ČINNOSTÍ MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE

4.1. Otvorenosť medzinárodnej spolupráce

Únia bude pokračovať v spolupráci s krajinami a regiónmi na celom svete, čo výskumným pracovníkom a inovátorom v Únii umožní spolupracovať s ich partnermi na celom svete, pričom sa bude vychádzať z podnetov zainteresovaných strán:

– Program Horizont 2020 bude úplne otvorený na účasť z celého sveta[8].

– Európska rada pre výskum a akcie Marie Skłodowskej-Curie budú otvorené pre výskumných pracovníkov z tretích krajín, pričom sa v plnej miere bude vychádzať z podnetov výskumníkov.

– Na medzinárodnú spoluprácu sa osobitne zameria aj činnosť v oblasti výskumných infraštruktúr. Jej elektronická zložka (elektronická infraštruktúra) má už vo svojej podstate medzinárodný rozmer tým, že podporuje spoluprácu prostredníctvom digitálnych prostriedkov.

---

7 KOM(2010) 2020.

8 KOM(2011) 810 článok 6 ods. 1.

– Oprávnení na financovanie však nebudú automaticky všetci účastníci z tretích krajín[9]. Zoznam krajín oprávnených na automatické financovanie sa obmedzí. Súčasné kritérium výberu založené len na HNP na obyvateľa sa doplní ďalším kritériom založeným na celkovom HDP, pričom sa vylúčia krajiny presahujúce stanovený limit. Vyrieši sa tým situácia, v ktorej niektoré krajiny už dosiahli kritické množstvo potrebné na vzájomnú spoluprácu s Úniou. Financovanie pre účastníkov z týchto krajín bude aj naďalej možné vo výnimočných prípadoch, podobne ako je to v prípade priemyselne vyspelých krajín.

– Obmedzenejší prístup k automatickému financovaniu vyváži zvýšené úsilie o uľahčenie financovania pre účastníkov prostredníctvom ich vnútroštátnych prostriedkov.

– Únia bude pokračovať v podpore vzájomného prístupu k programom tretích krajín. Návrhy v rámci programu Horizont 2020 umožňujú obmedziť geografický rozsah výziev, napríklad v prípade, ak sa podmienky účasti právnych subjektov z členských štátov na programoch tretej krajiny považujú za poškodzujúce záujmy Únie alebo ak nemožno poskytnúť uspokojivé bezpečnostné záruky[10].

– Podporou programov COST a EUREKA sa európske siete výskumných pracovníkov podnietia k spolupráci s ich partnermi z tretích krajín.

4.2. Cielené činnosti medzinárodnej spolupráce

Aby Únia maximalizovala vplyv medzinárodných činností v oblasti výskumu a inovácií a zároveň zabránila nákladnému roztriešteniu úsilia, musí otvorenosť programu Horizont 2020 doplniť cielenými opatreniami v záujme zaistenia optimálneho rozsahu a zamerania.

4.2.1. Určenie oblastí medzinárodnej spolupráce

V rámci programu Horizont 2020 sa financovanie Únie v oblasti výskumu a inovácií obmedzuje len na niektoré spoločenské výzvy a podporné a priemyselné technológie.

Pri príprave pracovných programov na realizáciu programu Horizont 2020 (program Euratomu je jeho súčasťou) bude medzinárodná spolupráca kľúčovým hľadiskom. Oblasti spolupráce s tretími krajinami sa určia systematickým a jednotným spôsobom na základe analýzy postavenia Únie voči zvyšku sveta v súlade s týmto súborom kritérií:

– výskumné a inovačné kapacity vrátane investícií, výstupov (publikácie, patenty, citácie, udeľovanie licencií), ľudských zdrojov a infraštruktúry,

– riziká a príležitosti spojené s prístupom na existujúce, nové alebo rozvíjajúce sa trhy a ich vplyv na konkurencieschopnosť Únie,

– príspevok k medzinárodným záväzkom Únie, ako sa odzrkadľujú v miléniových rozvojových cieľoch, v rámci pre rozvoj po roku 2015, záveroch konferencie Rio+20, cieľoch skupiny G20 a medzinárodných cieľoch sektorálnych politík, a

– právne a administratívne rámce zavedené u medzinárodných partnerov a prípadne v členských štátoch na zapojenie sa do spolupráce, okrem iného aj vrátane ponaučení získaných pri predošlej spolupráci.

Zatiaľ čo na analýzu prvého kritéria existuje dostatok objektívnych informácií, v prípade ďalších kritérií sa bude vyžadovať kvalitatívne posúdenie a úsudok. Kľúčovým prvkom strategického prístupu bude systematické zhromažďovanie informácií, ktoré sa budú opierať

[9] KOM(2011) 810 článok 9.
[10] KOM(2011) 810 článok 6 ods. 2 a 3 a článok 8 ods. 5.

najmä o zistenia nového observatória pre výskum a inovácie, na ktorom v súčasnosti pracuje Komisia. Súčasťou tohto procesu budú aj dôkladné konzultácie so zainteresovanými stranami vrátane priemyslu.

Na posilnenie rozmeru inovácií bude potrebné zaviesť primerané rámcové podmienky a rovnaké podmienky pre všetkých vrátane širokej škály činností týkajúcich sa zhromažďovania informácií, osvojovania si politík, výmeny skúseností, identifikácie osvedčených postupov, poskytovania informácií a pomoci, vytvárania sietí kontaktov medzi aktérmi vo výskume a inováciách, podpory adaptácie a využívania existujúcich technológií na nových trhoch a v obmedzených prípadoch demonštračných a skúšobných projektov. Zvýšená pozornosť sa bude venovať inovačným činnostiam blízkym trhu a iným činnostiam súvisiacim s inováciami. Preto bude potrebné nájsť primeranú rovnováhu medzi spoluprácou s tretími krajinami zameranou na spoločný rozvoj vedeckých poznatkov a riešenie celosvetových výziev a ochranou záujmov spoločností v Únii. V tomto kontexte sa zabezpečí spravodlivé a rovnocenné zaobchádzanie s právami duševného vlastníctva s cieľom predchádzať nekontrolovanej strate know-how Únie.

Všeobecnejšie budú rozhodujúci význam z hľadiska účinného zapojenia Únie do výskumu a inovácií v medzinárodnom meradle zohrávať vhodné rámcové podmienky týkajúce sa inovácií. Základným kameňom vzťahu Únie s tretími krajinami zostáva napríklad odstránenie špecifických prekážok obchodu[11].

4.2.2. Vypracovanie viacročných plánov spolupráce s kľúčovými partnerskými krajinami a regiónmi

Na základe uvedených kritérií bude východiskovým bodom strategického prístupu určenie oblastí cielených činností medzinárodnej spolupráce. Dodatočné zameranie (a to najmä pri zvažovaní možností financovania) umožní flexibilné rozlišovanie medzi partnerskými krajinami a regiónmi, pričom sa bude prihliadať na to, že daná krajina môže v závislosti od svojich výskumných a inovačných kapacít patriť do jedného zoskupenia alebo viacerých zoskupení. Súčasťou návrhov v rámci programu Horizont 2020 sú tieto zoskupenia krajín:

- **Krajiny EZVO, krajiny v procese rozširovania a krajiny, na ktoré sa vzťahuje európska susedská politika**. V tomto prípade sa bude klásť dôraz na posilnenie integrácie do Európskeho výskumného priestoru alebo zosúladenie činnosti s ním, a to aj vrátane prípadného pridruženia týchto krajín k programu Horizont 2020. V prípade susedskej politiky to prispeje k rozvoju „spoločného priestoru znalostí a inovácií“ vrátane zlepšovania výskumných a inovačných schopností týchto krajín. Spolupráca sa bude vykonávať v úzkej koordinácii s nástrojmi politiky rozširovania a susedskej politiky, ako sa zdôraznilo na nedávnej konferencii o obnovenom euro-stredozemskom partnerstve v oblasti výskumu a inovácií. V súvislosti s touto konferenciou sa pripravujú špecifické následné opatrenia.

- **Priemyselne vyspelé krajiny a krajiny s rozvíjajúcou sa ekonomikou**. V tomto prípade budú hlavnými cieľmi zvýšiť konkurencieschopnosť Únie, spoločne riešiť celosvetové výzvy prostredníctvom spoločných inovačných riešení a rozvíjať podporné technológie prístupom k novým zdrojom poznatkov. Súkromný sektor v Únii tak získa obchodné príležitosti a prístup na nové trhy. Posilní sa aj rozmer inovácií, ako je to napríklad v rámci transatlantického partnerstva pre inovácie alebo indo-európskeho partnerstva pre výskum a inovácie.

[11] KOM(2012) 70.

- **Rozvojové krajiny**. V tomto prípade sa bude klásť dôraz na doplnenie vonkajších politík a nástrojov Únie budovaním partnerstiev – najmä partnerstiev medzi regiónmi – s cieľom prispievať k udržateľnému rozvoju týchto regiónov a riešiť výzvy, akými sú napríklad „zelené“ hospodárstvo, oblasť klímy, zdokonalené poľnohospodárstvo, potravinová bezpečnosť a zdravie. Patrí sem podpora miléniových rozvojových cieľov (a ich možných nástupcov), posilnenie výskumu a inovácií vychádzajúcich z dopytu a plnenie záverov konferencie Rio+20, napríklad presunom technológií v oblasti klímy.

Systematickou identifikáciou príležitostí spolu s rozlišovaním jednotlivých zoskupení krajín sa podporí vypracúvanie **viacročných plánov spolupráce s kľúčovými partnerskými krajinami a regiónmi**.

5. VHODNÝ SÚBOR NÁSTROJOV

5.1. Politický dialóg

Únia má v rámci ZFEÚ dohody o vedeckej a technickej spolupráci s 20 krajinami a v rámci Zmluvy o Euratome s 15 krajinami. Veda a technológie sú takisto v mnohých prípadoch dôležitou súčasťou širšieho politického dialógu, ako napríklad v rámci dohôd o partnerstve a spolupráci a iných medzinárodných rámcových dohôd.

Dohody o vedeckej a technickej spolupráci budú významnými nástrojmi pri definovaní a realizácii viacročných plánov. V prípade potreby sa rozvinú do dlhodobých strategických partnerstiev a dosiahne sa dohoda o prioritách, ktoré sa majú riešiť. Takisto by mali podporovať spravodlivé a rovnocenné zaobchádzanie s právami duševného vlastníctva a výmenou poznatkov. Podobný prístup sa bude uplatňovať na regionálnej úrovni, napríklad v prípade partnerstiev s krajinami Stredozemia, so Združením národov juhovýchodnej Ázie, s Afrikou a krajinami Latinskej Ameriky a Karibiku.

5.2. Zhromažďovanie informácií

Na realizáciu strategického prístupu sú potrebné objektívne informácie. Zvýšená pozornosť sa preto musí venovať zhromažďovaniu kvalitatívnych a kvantitatívnych informácií, napríklad informácií o[12]:

– činnostiach medzinárodnej spolupráce financovaných z prostriedkov Únie a o ich vplyve,

– politikách a programoch členských štátov a pridružených krajín v oblasti medzinárodnej spolupráce, ako aj o silných a slabých stránkach ich systémov v oblasti výskumu a inovácií. Členské štáty a pridružené krajiny sa budú podnecovať k vzájomnej výmene informácií (prostredníctvom strategického fóra pre medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu – SFIC) získaných prostredníctvom vnútroštátnych prieskumov,

– politikách a programoch tretích krajín v oblasti výskumu a inovácií vrátane ich medzinárodného rozmeru a o silných a slabých stránkach ich systémov,

– výhľadových činnostiach v záujme určenia nových výziev, budúcich trhov a trendov.

Pri zhromažďovaní informácií sa budú využívať delegácie Únie, vedeckí poradcovia, ESVČ, ako aj nové observatórium pre výskum a inovácie.

[12] Ďalšie informácie sú dostupné v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie.

5.3. Nástroje financovania

Program Horizont 2020 bude hlavným nástrojom na realizáciu činností Únie týkajúcich sa medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií a v prípade potreby ho budú dopĺňať vnútroštátne finančné prostriedky.

Viacročné plány sa budú realizovať prostredníctvom cielených činností s použitím týchto nástrojov:

– výskumných a inovačných projektov, v ktorých sa požaduje účasť subjektov z tretích krajín a/alebo v ktorých sa takáto účasť zohľadňuje počas hodnotenia,

– neformálnejších foriem spolupráce, akou je napríklad prepojenie projektov, zoskupení a/alebo vytváranie sietí kontaktov medzi manažérmi programov,

– spoločných iniciatív s účasťou Únie a medzinárodných partnerov:

  - koordinované výzvy: vyhlásené a hodnotené súbežne v Únii a v tretej krajine,
  - spoločné výzvy: vyhlásené, hodnotené, vybrané a financované súbežne v Únii a v tretej krajine,
  - príspevky Únie na financovanie programov tretích krajín alebo medzinárodných organizácií s cieľom pokryť účasť subjektov z Únie na takýchto programoch a
  - osobitné iniciatívy, ktoré si vyžadujú spoločné financovanie zo zdrojov Únie, členských štátov, pridružených krajín a/alebo tretích krajín s cieľom zaistiť optimálny rozsah a zameranie a ktoré sa realizujú prostredníctvom programov ERA-NET, článku 185 alebo iných nástrojov.

Návrhy v rámci programu Horizont 2020 zahŕňajú ustanovenia[13] potrebné na dosiahnutie súladu pri rozvíjaní a prezentácii prierezových činností, napríklad medzinárodnej spolupráce. Komisia plánuje premietnuť tieto ustanovenia do pracovného programu a komitologickej štruktúry programu Horizont 2020.

5.4. Koordinácia s ostatnými politikami a medzinárodnými fórami

5.4.1. Politiky a nástroje Únie

Činnosti medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií sa budú rozvíjať v úzkej koordinácii s vonkajšími politikami a nástrojmi Únie[14]. Tento proces bude zahŕňať aj začleňovanie výskumu a inovácií do iných politík s výrazným medzinárodným rozmerom (napríklad obchodná politika, SZBP, politika v oblasti životného prostredia a energetiky), ako aj využívanie synergií s výsledkami medzinárodnej spolupráce v oblasti vyššieho vzdelávania, tak ako sa navrhuje v rámci programu Erasmus pre všetkých[15]. Vypracúvanie viacročných plánov medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií by sa preto malo úzko koordinovať so všeobecnými stratégiami vonkajších vzťahov jednotlivých krajín a vonkajším rozmerom vnútorných politík Únie.

Vonkajšie politiky Únie budú pomáhať pri budovaní výskumných kapacít v krajinách v procese rozširovania, krajinách, na ktoré sa vzťahuje susedská politika, a v rozvojových krajinách. Financovanie výskumu a inovácií sa zameria na špičkovú kvalitu, čím prispeje k

---

13 Článok 13 nariadenia o programe Horizont 2020 a článok 5 ods. 6 osobitného programu.

14 KOM(2011) 865.

15 KOM(2011) 788.

hľadaniu inovačných riešení problémov, ktorým tieto krajiny čelia. Podporí sa tak aj dosahovanie cieľov rozvojových politík Únie, napríklad prostredníctvom: výhľadových činností a sociálno-ekonomického výskumu v záujme určenia konkrétnych problémov; prelomového výskumu a inovácií s cieľom nájsť riešenia uplatniteľné v miestnom meradle alebo prostredníctvom podpory pri adaptácii a presune existujúcich technológií. Financovanie sa doplní finančnými prostriedkami poskytnutými Európskou investičnou bankou a Európskou bankou pre obnovu a rozvoj.

5.4.2. Medzinárodné organizácie a multilaterálne fóra

Medzinárodné organizácie a multilaterálne fóra zohrávajú pri riešení celosvetových výziev kľúčovú úlohu. Výbor pre vedeckú a technickú politiku a globálne vedecké fórum Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) sa zameriavajú na zlepšovanie správy a riadenia činností v oblasti výskumu a inovácií v celosvetovom meradle. Pri navrhovaní globálnych výskumných programov zohráva významnú úlohu OSN, ale aj iné organizácie ako UNESCO, Medzivládny panel o zmene klímy, Rámcový dohovor Organizácie Spojených národov o zmene klímy, Medzivládna platforma pre biodiverzitu a ekosystémové služby, Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo a Svetová zdravotnícka organizácia.

Medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej energie podporujú Medzinárodná agentúra pre energiu a Agentúra pre jadrovú energiu (v rámci OECD), Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu, medzinárodné fórum „Generation IV“ a medzinárodná organizácia pre projekt ITER. V oblasti poľnohospodárstva aktívne pôsobia globálne a regionálne inštitúcie, napríklad Poradná skupina pre medzinárodný poľnohospodársky výskum, Celosvetové fórum pre poľnohospodársky výskum a Fórum pre poľnohospodársky výskum v Afrike. Pod záštitou skupiny G8/G20 bola zriadená Carnegieho skupina, ktorá je jedinečným fórom na diskusie o otázkach výskumu a inovácií na vysokej úrovni.

Komisia plánuje posilniť svoje záväzky voči týmto organizáciám, aby mohla Únia vo väčšej miere ovplyvňovať ich činnosti (najmä v prípadoch, keď je Únia jedným z hlavných darcov) a takisto aby tieto organizácie získali väčší vplyv pri tvorbe programu činností Únie. Únia by sa v tomto kontexte mala usilovať zabezpečiť, aby jej účasť zodpovedala povinnostiam, ktoré jej boli pridelené na základe zmlúv. Prehlbovaním partnerstva s európskymi medzivládnymi iniciatívami (ako napríklad EUREKA a COST) a organizáciami (ako napríklad EIROForum[16]) sa podporí lepšia koordinácia a účinnejšie využívanie európskych zdrojov.

6. PODPORA SPOLOČNÝCH ZÁSAD VYKONÁVANIA MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE

Tým, že sa Únia riadi svojimi zásadami vonkajšej činnosti (článok 21 ZFEÚ), má možnosť zohrávať vedúcu úlohu pri presadzovaní spoločných zásad vykonávania medzinárodných činností v oblasti výskumu a spolupráce. Cieľom je vytvoriť rovnaké podmienky, v ktorých výskumní pracovníci a inovátori z celého sveta budú s dôverou nadväzovať vzájomnú spoluprácu. Tieto zásady sa budú týkať otázok ako zodpovedný výskum a inovácie, integrita výskumu; partnerské preskúmanie návrhov; podpora úlohy žien vo vede a rodový aspekt vo výskume, vývoji a inováciách; kariéra vo výskume (vychádzajúc z Európskej charty výskumných pracovníkov a Kódexu pravidiel pre nábor výskumných pracovníkov)[17]; spravodlivé a rovnocenné zaobchádzanie s právami duševného vlastníctva a otvorený prístup k výskumným publikáciám financovaným z verejných prostriedkov.

---

16 http://www.eiroforum.org

17 K(2005) 576 v konečnom znení.

Jedným z krokov bolo založenie Globálnej rady pre výskum, ktorá je dobrovoľným fórom zriadeným na výmenu najlepších postupov a stanovenie spoločných zásad medzinárodnej spolupráce. Na úrovni Únie a na celosvetovej úrovni prebiehajú aj ďalšie iniciatívy. Carnegieho skupina pracuje na spoločných zásadách budovania rozsiahlych výskumných infraštruktúr. Pokiaľ ide o otvorený prístup, Komisia prijala v roku 2007 oznámenie[18] a nedávno aj nadväzujúce oznámenie a odporúčanie[19].

Tieto otázky boli aj predmetom rozsiahlej diskusie na medzinárodnej úrovni v rámci bilaterálnych aj multilaterálnych fór. Prechod na otvorený prístup je súčasťou celosvetových snáh, o čom svedčí príspevok UNESCO na jeho podporu[20] a vyhlásenie OECD o prístupe k výskumným údajom získaným prostredníctvom verejného financovania[21]. Podobne Singapurské vyhlásenie o integrite výskumu predstavuje prvú medzinárodnú snahu o podporu rozvoja globálnych politík, usmernení a kódexov správania na zvýšenie integrity výskumu[22].

7. POSILNENIE PARTNERSTVA S ČLENSKÝMI ŠTÁTMI A HLAVNÝMI ZAINTERESOVANÝMI STRANAMI

Činnosti medzinárodnej spolupráce Únie a členských štátov musia byť v súlade a musia sa navzájom dopĺňať. Prehĺbenie a posilnenie partnerstva Komisie a členských štátov bude preto dôležitou súčasťou strategického prístupu.

Takisto bude dôležité zaistiť silnejšiu a systematickejšiu interakciu s hlavnými zainteresovanými stranami v oblasti výskumu a inovácií. Toto úsilie bude zahŕňať lepšie zosúladenie s prioritami medzinárodnej spolupráce, ktoré majú napríklad priemyselná sféra, univerzity a výskumné organizácie, ale aj s prioritami iniciatív v oblasti spoločnej tvorby programov, európskych technologických platforiem a európskych partnerstiev pre inovácie.

Rozvinutím skúšobnej iniciatívy s Indiou a preskúmaním priorít spolupráce s USA a Čínou fórum SFIC dosiahlo pokrok pri zosúlaďovaní priorít medzinárodnej spolupráce, ktoré majú členské štáty a najmä celoštátne a regionálne organizácie zabezpečujúce financovanie.

Toto úsilie sa musí zintenzívniť, keďže činnosti členských štátov v oblasti medzinárodnej spolupráce aj naďalej vychádzajú prevažne z aspektov zohľadňovaných na vnútroštátnej úrovni a nie zo stanovovania priorít a stratégií zdieľaných Úniou a jej členskými štátmi. Preto:

- Členské štáty sa zapoja do procesu určovania oblastí medzinárodnej spolupráce a vypracúvania viacročných plánov.
- Súčasťou realizácie týchto plánov bude príprava spoločných strategických programov Únie a členských štátov pre výskum a inovácie, pričom sa členské štáty úzko zapoja do ich realizácie.
- Prijmú sa následné opatrenia v súvislosti so záväzkom iniciatívy Inovácie v Únii, ktorým je vypracovať spoločné usmernenia na spoluprácu s tretími krajinami v otázkach ako vedecké víza, práva duševného vlastníctva, etické zásady vo výskume, dovoz a vývoz vedeckých vzoriek a vybavenia, zásada reciprocity a zdaňovanie. V tejto súvislosti sa bude vychádzať aj z usmernení EVP na správu práv duševného vlastníctva v dohodách o medzinárodnej spolupráci, ktoré prijala skupina EVP pre výmenu poznatkov.

---

18 KOM(2007) 56.

19 KOM(2012) 401 a K(2012) 4890.

20 http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/open_access_to_scientific_information_policy_guidelines_for_open_access_released/

21 http://www.oecd.org/dataoecd/9/61/38500813.pdf

22 http://www.singaporestatement.org/

8. VYKONÁVANIE, RIADENIE, MONITOROVANIE A HODNOTENIE

8.1. Vykonávanie a riadenie

Vykonávanie stratégie bude úzko zosúladené s procesom plánovania v rámci programu Horizont 2020 vrátane koherentného začleňovania viacročných plánov do pracovných programov.

Zatiaľ čo vypracúvanie a realizácia viacročných plánov pre jednotlivé spoločenské výzvy a podporné a priemyselné technológie budú aj naďalej patriť do právomoci príslušných výborov, horizontálny programový výbor pre Horizont 2020 bude poverený riadením, monitorovaním a hodnotením celkového prístupu k medzinárodnej spolupráci. SFIC bude aj naďalej zohrávať kľúčovú úlohu pri podpore väčšej súdržnosti politík členských štátov a Únie.

V centre pozornosti ostane aj informovanie širšej verejnosti o zmysle medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií. Komisia na základe pozitívnych skúseností s kampaňou Rok vedy EÚ-ASEAN v roku 2012 navrhuje organizovať túto kampaň raz za dva roky, a to striedavo v partnerskej krajine a regióne.

8.2. Monitorovanie a hodnotenie

Komisia bude o vykonávaní stratégie predkladať raz za dva roky správu, v ktorej uvedie spôsoby vypracovania a realizácie viacročných plánov. Bude hodnotiť pokrok a vplyv na základe zoznamu ukazovateľov uvedeného v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie. Prvú správu predloží začiatkom roku 2014.

9. ZÁVER

Nový strategický prístup k medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií bude charakterizovať:

- úplná otvorenosť programu Horizont 2020 pre účastníkov z tretích krajín, čo európskym výskumným pracovníkom umožní spolupracovať s celosvetovou špičkou,
- cielené činnosti medzinárodnej spolupráce s rozsahom a zameraním potrebným na maximalizáciu vplyvu,
- vypracovanie viacročných plánov spolupráce s kľúčovými partnerskými krajinami a regiónmi,
- posilnenie partnerstva Komisie, členských štátov a príslušných zainteresovaných strán,
- podpora spoločných zásad vykonávania medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií,
- posilnenie úlohy Únie v medzinárodných organizáciách a multilaterálnych fórach,
- posilnenie vykonávania, riadenia, monitorovania a hodnotenia.